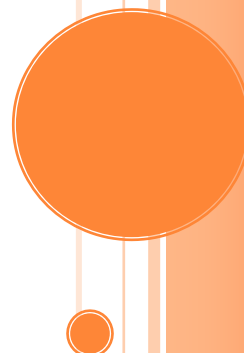

EL LEHET MENNI...

Magyarnak lenni New Yorkban

Nem egységes a New York-i magyarok élete, nincs magyar negyed sem, de néha megcsillan az amerikai álom, még ha csak egy régóta vágyott kabrióképében is: a Bartha Máté által fotózott, hosszabb-rövidebb ideje New Yorkban élő magyarok a saját szavaikkal mondják el történetüket. Az anyag a Fiatalok Fotóművészeti Stúdiója és a Hungarian Initiatives Foundation közös projektje keretein belül valósult meg. Hét fiatal magyar fotós kapott lehetőséget arra, hogy New Yorkban egy hónapig a magyarságot kutassa, a terepmunka eredménye a Külhon – Magyarok New Yorkban c. kiállítás formájában látható a Capa-központban január 18-ig.

Stiller Ákos - képszerkesztés Fotó: © Bartha Máté
2014.12.23.

EL LEHET MENNI...

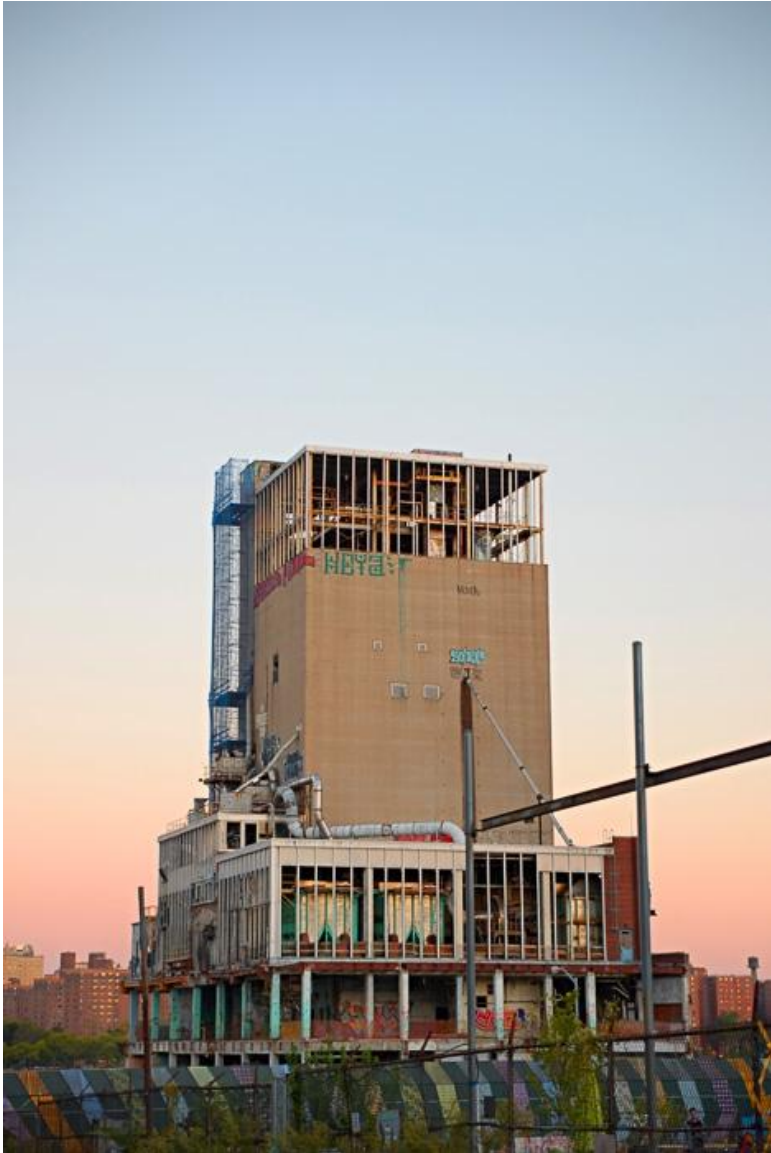
Magyarnak lenni New Yorkban

Béla, üzleti tanácsadó: Úgy kezdődött, hogy idekerültünk Amerikába, és az olasz negyedben béreltünk valamit. Édesapám még élt és ezt a gyűrűt felhúzta, amit otthonról hozott. Az olaszok odamentek, kezecsköltak neki, és nem tudtuk, mi van. Mint kiderült, nagyon hasonlított az egyik keresztapának a gyűrűjéhez. Tehát az életnek az iróniája, hogy később megismertem az igazi keresztapát, illetve a különböző tagjait az olasz maffiának. Egyszer vettem egy Cadillacet: egy 82-es Cadillacet, 87-ben. Az emberek integetnek, integetnek, nem tudtam, mi bajuk van. Mint kiderült, az ott a keresztapának a nagyapjáé volt, aki szintén egy elég nagy figura. Mondom, az nagyon érdekes. Különbözik nagyon rendes emberek, szeretők, és hogyha nem bántod őket, akkor ők sem fognak bántani, ha nem lépsz az érdekükbe.

Béla, üzleti tanácsadó: Amerikában a fegyverhordozási engedély az megvan, nekem is megvan, és hordok, azért, mert soha nem tudja az ember, hogy mikor kerül egy olyan helyzetbe, ahol meg kell, hogy védje magát. Annak ellenére, hogy 17 évet keleti sportoltam, ha valakinek fegyvere van, nincsen mit csináljál. Különben üzleti tanácsadóval foglalkozom a kormánynak, meg a különböző üzleteknek.

Brooklyn

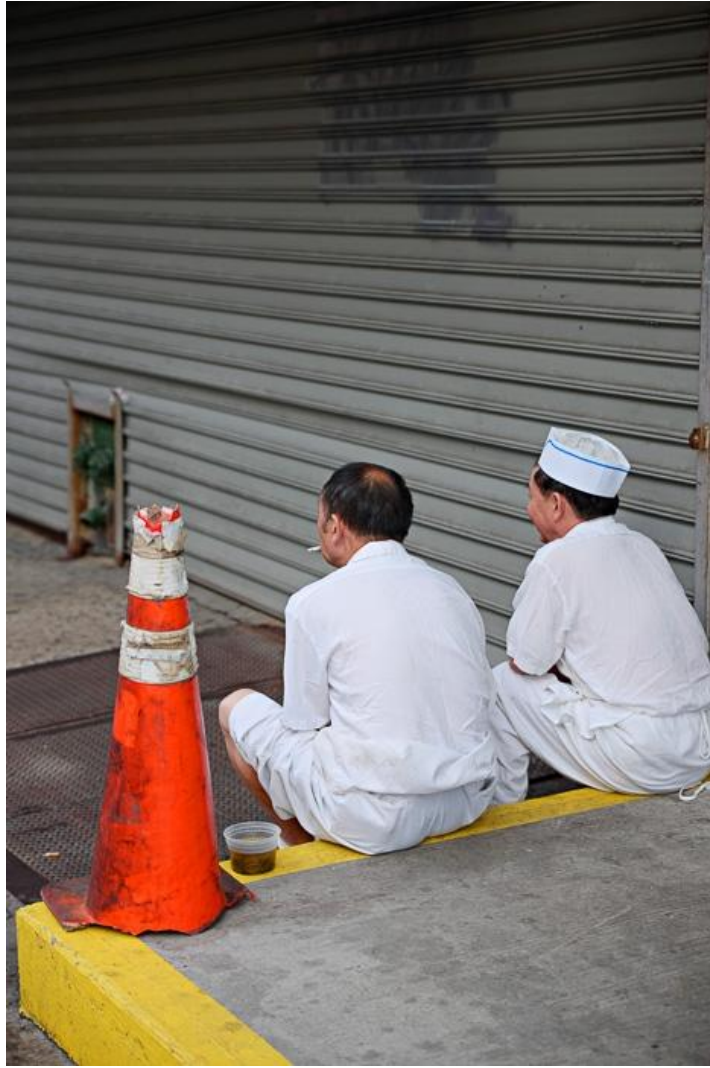

Brunó, vállalkozó: 2004-ben elkezdtem a randivonal.hu-n a kedvesemmel beszélgetni. 1 évet beszélünk, 1 év után kijöttem meglátogatni. A kedvesem magyarországi, már Amerikában volt. Eljöttem párszor meglátogatni. 2006-ban eldöntöttem, hogy elköltözöm ide, 2008-ban megszületett a fiam, Alexander, 2010-ben megszületett Izabella, so ... ide ragadtunk. Lehetőségek, nagyon sok van belőle, nagyon gyorsan lehet csinálni pénzt is, meg bukni is. Az életbiztonság, vakációk, betegnapok, azt el kell felejteni. A legcsúnyább dolog, ami ebben az országban velem történt, az, hogy miután megszületett a kislányom, a feleségemnek 2 hét után vissza kellett mennie, dolgozni (a maternity leave 16 hét). Visszament dolgozni, vagy elveszti a munkahelyét. Itt könnyörtelenek ezzel, nem létezik kis baby, no, semmi. A baby sitter az meg olyan, hogy 4-5 év után a gyerek egy spanyol néninek, vagy más néninek elkezd azt mondani, hogy az anyukám. Amivel én nem értek egyet. A gyerekek 6 és fél, és 4 és fél évesek. 1 max. 2 napot volt 6 és fél év alatt mással. De mindig velük vagyunk. A bölcsődék kriminálisan

drágák. Tehát egy 5 napos bölcsőde egy gyereknek 1400-1500 dollár. Amíg feleségem dolgozott, én voltam itthon, és fordítva.

Brunó kertjében: Szerintem itt sajnos gyerekek szempontjából minden olyan, mint egy agyimosás. Mindenkinek meg kell legyen az Adidas cipő, a póló, minden márkának meg kell lennie – iPadet használnak 2 és fél éves koruk óta. Nem tudod elvenni a számítógépet a gyerekektől, azon írják meg a leckéjüket, azzal kommunikálnak, azzal küldik be a házi feladatot, no papír, no semmi. Tehát nincs magyar füzet, olasz füzet, ilyesmi. 5. osztályban a Texas Instruments számítógépet odaadták ingyen, hogy ne tudják az agyukat használni. Nem tudják, mennyi 7 x 9... „let me see!”. Én szerintem nincs középút. Vagy elmész a technikával, vagy ha nem, akkor mikor a másik ember próbál neked textelni vagy bármi, ha nekem a technika nincs ugyanabban az új verzióban, nem tudom megnyitni... tehát kell menni a technikával... Christo! Get me the gasoline from the backside, please.

Manhattan

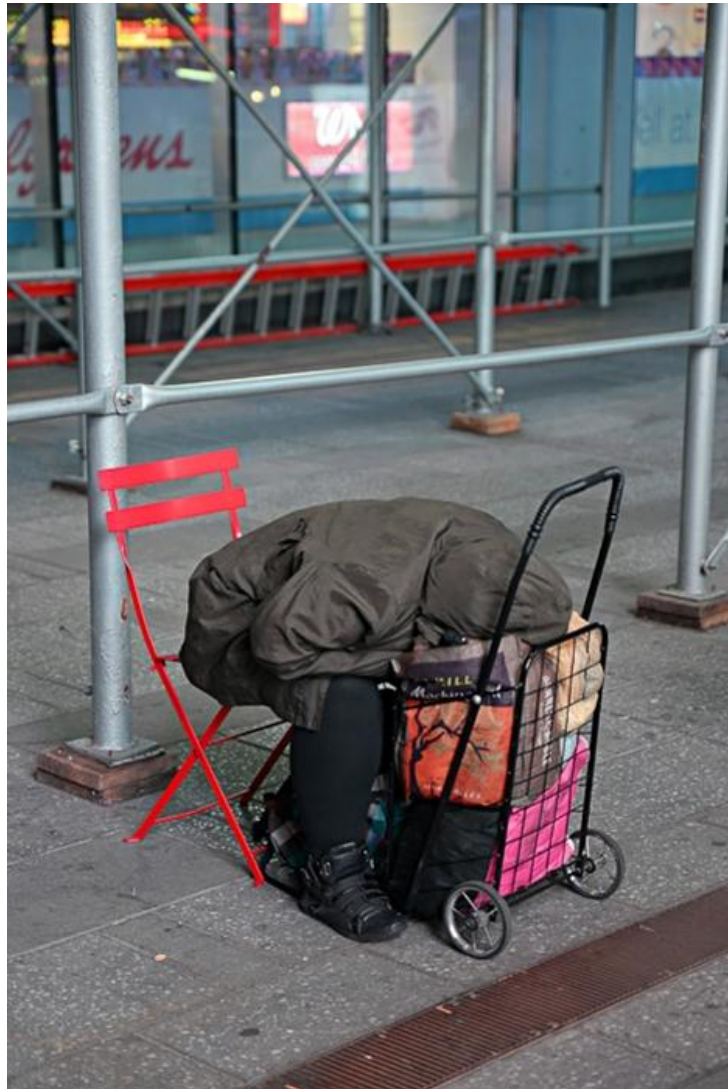
Etelka, tanárnő: Én személy szerint még soha életemben nem tanítottam matekot, amikor kijöttem, mert előtte egy ügyvédi irodában dolgoztam. Az első állásra igent mondtam, mert nem tudtam, hogy mennyire bonyolult a dolog és nem tudtam, mire vállalkozom. Washington heights. 99% dominikai bevándorlók, úgyhogy nem a tipikus amerikai iskola. Az első évem nagyon durva volt, horror, a gyerekeket is sajnálom, mert én se tudtam, hogy mit csináljak, és ez valszeg elég hamar le is jött nekik. Az egész tanítási metódusom nekem azon alapult, amit ismertem Magyarországról, hogy a tanár szava szent, és nem kérdőjelezed meg a döntéseit. És itt teljesen más a felfogás, mindent meg kell magyarázni, hogy miért csináljuk. A szavad nem ér sokat, amíg nincs hited előttük. Azt kell, hogy mondjam, hogy most már eltelt 9 év így tanárként, és már nem tudnék visszamenni abba a magázódós... tudod... meg első évben ilyen hülye ötleteim voltak, hogy például amikor a tanár bejön a terembe, mindenki álljon fel, és ne üljenek le, amíg én sem. Hát el tudod képzelni, hogy mi lett belőle. Volt minden nap egy ilyen 30 perces óra, amikor beszélgettünk, advisorynak hívják, megismerni jobban a gyerekeket, ilyesmi. Elég sok durva történet lett megosztva. Az egyik gyereket pl. elrabolták, mert az apja drogpénzzel tartozott egy bandának, és betörték hozzájuk és elragadták az ágyából a gyereket, és elrabolták 3

napra. És 3 nap után az apja összeszedte a pénzt, őt meg kidobták az utcára. 12 éves gyerek. És akkor hétfőn bejött a suliba. És akkor kérdeztük, hogy hol voltál, és mondta, hogy elraboltak. I was kidnapped. És akkor elmesélte, hogy egy pincében lakott és vödörbe pisilt 3 napig... Volt egy lány, aki parókát hordott folyton, és nagyon sokáig nem tudtuk, hogy miért, de aztán kiderült, hogy az apja agyonverte a bátyját a szeme láttára mikor 7 éves volt, de úgy, hogy meghalt a srác a helyszínen, és a csaj úgy vezette le ezt a frusztrációt, hogy a saját haját kitépkedte egyenként. És nem volt haja a paróka alatt. És a parókáról is szedegette a haját állandóan. Amikor elment az osztályból, a széke alatt volt egy ilyen jelentős mennyiség.

Etelka, tanárnő: Az utolsó csepp az volt, hogy 2 gyerek összeverekedett az osztályban, és én közéjük álltam és elválasztottam őket a kezemmel, az arcuknál fogva. Másnap mind a kettő bement az igazgatónőhöz és azt mondta, hogy megpofoztam őket. Úgyhogy elindult egy nyomozás ellenem, ilyenkor az történik, hogy kiveszik a tanárt a teremből, meginterjúvolják a gyerekeket – mert, hogy az ő szavukra lehet adni – és utána eldöntik, hogy valóban megtetted-e vagy nem, és ha igen, akkor

elveszik a tanári licence-t, ha nem, akkor mehetsz vissza tanítani. Kb. 4 napig tartott a nyomozás, és csomó gyerek azt mondta, hogy igen, megpofoztam őket. Én meg már 5 éve ott voltam veteránként. Végül kiderült, ha egy verekedés és a többiek sérülése érdekében fizikailag közbeléptél, az nem számít, nem használható fel ellened. Úgyhogy visszarakta a terembe. És azok után, hogy tudtam, hogy ki mit hazudott, még végigcsináltam az évet, de az volt az a pont, hogy most ideje máshova menni. Ezután kivettem a következő 2 napot, kinyomtattam a jó iskolák listáját, van egy ilyen site, ahol ezek össze vannak gyűjtve. 120 iskolának elküldtem az önéletrajzomat, abból 3 hívott vissza, kettőből lett interjú, és egy ajánlott állást. És az volt ez. Ez a New York-i sulikhoz képest egy nagyon jó iskola. Itt tesztet kell lerakni ahhoz, hogy ide gyere, ezért rengeteg gazdag fehér szülő küldi ide a gyerekeit. Ez az iskola is állami. Nagyon különbözőek a gyerekek, van kínai, van fehér, van latin és van fekete. És szerintem az, hogy ilyen közegben nőnek fel, nagyon sok toleranciát és empátiát tanít. Megszokták egymást és teljesen más a légkör, senki nem dominál.

Manhattan

Gábor, alkalmi munkavállaló: Itt New Yorkban minden népcsoport együtt él, együtt él a kínai, együtt él a spanyol, az olasz. Én pont egy olasz környéken élek, ott bérelek lakást, az olaszoknál, együtt él a világnemzet, érted? Együtt él a lengyel, övük a Greenfield vagy Greenwich, egy közösségben, régióban. A magyar az szerteszt. Tehát nincs egy olyan negyedünk, amire azt mondhatjuk, hogy magyar negyed. Én tagadom, hogy magyar vagyok, mert ugye hát milyen a magyar ember? Ármánykodó, furmánykodó, kit hogy lehet kitúrni a munkájából. Első kérdés: mennyit keresel? Amihez aztán tényleg senkinek semmi köze. Megy az irigykedés, de az nagyon, az a legjobban megy bárhol a világon. Ez Norvégiában is így volt egyébként. Azért mondom, hogy én tagadom, hogy magyar vagyok. Ha lehet, kerülöm a magyar közösséget. Ez egy nagyon kemény ország, itt semmi sem biztos, ma van munkád, holnap meg nem biztos, hogy van. Én úgy gondolom, hogy mi rossz döntést hoztunk, hogy idejöttünk, nekünk Norvégiában kellett volna maradni. Ez a New York, ez az amerikai álom, ez csak egy álom. Az otthoniaknak üzenem, az irigykedő otthoniaknak azt üzenem, hogy ki lehet jönni, ki lehet próbálni, meg lehet élni. Ez arra jó, ez a New York, hogy megéld. Hogy megéld a napjaidat. Hogy kifizesd a rented, a rezsit,

vegyél ennivalót, de másra nem. Persze van az ellentét, akinek szakmája van, nekem nincs szakmám, én építőgépész technikus vagyok, ez szépen hangzik, de semmit nem takar, egy érettségi technikumot. Elkezdtem a cserépkályhás szakmát, de abbahagytam, mert megszületett a lányom. Ezért vagyunk itt. Ő Norvégiában felvette perfekt a norvégot. Magyarul beszél. Angolul kellett beszélnie, mert úgy tanulta a norvégot. Itt elkezdte a spanyolt is, tehát lassan 4 nyelv birtokában van. És esetleg ha... az a remény, ami még kecsegtet minket, ha ő itt elvégez 4 évet a gimnáziumban, akkor talán lehetősége van arra, hogy igényelhet magának zöld kártyát. Ha őneki megvan, akkor hivatkozhat ránk, hogy egyedül van, szüleit szeretné itt tudni, akkor általa mi is kaphatunk. Itt pengeélen táncolás van. Nincs biztosításunk, nincs semmi. A feleségem otthon dolgozott, a barátnőjével együtt 9 évet, ők itt vannak 3 éve és ők hívtak ide Norvégiából, hogy ez itt a kánaán. Más a világszemléletük. Nekem nem ez a kánaán. Nekem az a 7 év volt otthon a kánaán, a 90-es évek, amikor virágzott Magyarország, az építőipar, minden. Bármelyik nap beüthet a szerencséd New Yorkban. Bármelyik pillanatban, bármelyik utcasarkon. Én hiszek a szerencsében. Nekem ez a 4. életem. Hiszek az őrangyalaimban. Nekem volt 3 nagy balesetem, amiből csodálkoztak, hogy még mindig állok, dolgozom, nem nyomorodtam meg. Én lezuhantam 10 méterről, volt egy nagy autóbalesetem. Én 37 éves vagyok, ez a 70-es évek, 75-77, ez egy rossz generáció. Rendszerváltás volt, beleugrott mindenki a hitelbe, kecsegtettek minket 20 évesen, adunk hitelt bármennyit, aztán belebukott 98%-a szerintem Magyarországnak, vagy legyen csak 90%.

Manhattan

Hajni, grafikus: 2009-ben jöttem ki tanulóvízummal, az eredeti terv az egy féléves tanulás lett volna. De aztán megkaptam az F1-es vízumot öt évre, és úgy gondoltam, hogy kihasználom. Befejeztem az angolt, idén pedig egy graphic design iskolát végeztem el. Most Borough Parkban, Brooklyn vallásos zsidó negyedében dolgozom egy ékszerüzletben, mint fotós és designer. Azért is költöztem ide, mert elfogadható áron találtam lakást, és nagyon biztonságos.

Hajni, grafikus: Minden hét csütörtökön járok a Magyar Házba, és csak pozitív tapasztalatom van. Ők a hagyományőrök, de ők a kisebb csoport, akik összejárnak. Aztán ott vannak, akik ott lesznek holnap a Pálinka Fesztiválon, akik úgy elmennek az ilyen koncertekre, és bulikra, de annyira nem akarnak „magyarok” lenni. Azt figyeltem meg, hogy ha most a néptáncról beszélek, nekik nem volt meg soha ez a kötődés. Nekem például már gyerekkorom óta fontos. Vannak, akik ugye szeretik ezt a modern zenét, a diszkót... nem mondanám, hogy ők nem összetartók, csak őket nem érdekli ez a része a magyarságnak, a kultúra megőrzése, vagy a nyelv. Ez nem azt jelenti, hogy nem rendesek, csak őket ez egyszerűen nem érdekli. Ismerek olyan családokat, hogy a gyerekeiket már nem is tanítják magyarul. Egymással angolul beszélnek, pedig csak tizenvalahány éve vannak itt. De például ahhoz képest, hogy

Magyarországon, csak azért, mert erdélyi vagyok, csodálkoznak azon, hogy milyen jól megtanultam magyarul, itt ez nem merül fel. Sőt, amikor például utaztam Szingapúrba, a bevándorlási hivatalban a vámós kérdezte tőlem, hogy Erdély román vagy magyar részéről jöttem, tehát egy teljesen más kontinensen többet tudott a kelet-európaiakról mint egy európai, vagy akár egy magyar.

Manhattan